

Mitul lui Sisif – Albert Camus

Sisif este eroul absurd. Acest om, condamnat sa urce neîncetat o stâncă în vârful muntelui si apoi sa îi aștepte coborârea, este întruchiparea eroului absurd, conform lui Camus. Repovestind mitul lui Sisif, Camus creeaza o imagine extrem de puternica cu o forta imaginativa care însumeaza într-un mod emotionant continutul discutiei intelectuale care o preceda în carte. Ni se spune ca Sisif este eroul absurd "atât prin pasiunile sale cat si prin torturile sale". Dispretul sau fata de zei, ura sa fata de moarte, si pasiunea sa pentru viata i-au adus acea îngrozitoare pedeapsa în care întreaga sa fiinta este muncita fara nici un rezultat" (p.89). Sisif este constient de acest blestem, si tocmai în aceasta consta tragedia sa. Nu e adevarat ca, în timpul coborârii, el nutrea speranta ca va reusi totusi, ca munca sa îl va elibera de chinuri. Însa Sisif este în mod evident constient de dimensiunile propriiei sale nefericiri. Tocmai aceasta constientizare lucida a destinului sau transforma chinul sau într-o victorie. Aceasta trebuie sa fie o victorie deoarece însusi Camus spune:

Îl parasesc pe Sisif la baza muntelui. Întotdeauna cineva își poate gasi din nou povara. Însa Sisif ne învata ce înseamna adevarata fidelitate care neaga zeii si înalta stâncile. Si el de asemenea trage concluzia ca totul este bine. Universul de acum înainte fara stapân nu îi mai pare nici steril, nici inutil. Fiecare atom al acelei stânci, fiecare colt mineral al acelu munte întunecat constituie o lume în sine însusi. Lupta însasi înspre înaltime este suficienta pentru a umple inima unui om. Trebuie sa ni-l imaginam pe Sisif fericit (p.91). Viata si chinul lui Sisif sunt transformate într-o victorie, concentrându-se asupra libertatii sale, asupra refuzului de a spera, si asupra constiintei absurdului acestei situatii. În acelasi mod, Dr. Rieux este un erou absurd în Ciurma, deoarece si el este condamnat la moarte, si el este prins într-un chin fara sfârșit si, asemenea lui Sisif, el continua sa isi faca datoria indiferent cât ne semnificativa este actiunea sa. În ambele cazuri conteaza putin pentru ce motiv anume ei continua sa lupte atâta vreme cât aceasta sta marturie pentru încrederea omului în om si nu în abstractii si absoluturi.

Ideile care stau la baza acestei evolutii a eroului absurd sunt prezente în primele trei eseuri ale cartii. În acestea, Camus trateaza problema sinuciderii. În stilul sau tipic, socant si viguros, el deschide discutia cu afirmatia îndrazneata conform careia:

Nu exista decât o singura problema filosofica cu adevarat serioasa si aceasta este sinuciderea (p. 3).

El continua prin a descoperi daca sau nu sinuciderea este raspunsul legitim pentru situatia funciar nefericita a omului. Sau, cu alte cuvinte: Merita viata sa fie traita acum când zeii au murit? Discutia începe si continua nu ca una metafizica, ci ca o afirmatie argumentata întemeiata pe o

modalitate de cunoastere despre care Camus afirma ca este singura pe care o avem la dispozitie din punct de vedere epistemologic. Stim doar doua lucruri:

Pot simti inima aceasta dinauntru meu, si pot rationa ca ea exista. Lumea aceasta o pot atinge si de asemenea pot conchide ca exista. Aici se sfârseste toata cunoasterea mea, iar restul este deductie. (p. 14)

Cu aceste certitudini de baza asupra conditiei umane, Camus argumenteaza ca viata nu are un sens. El nu este de acord cu numerosii filosofi care "s-au jucat cu cuvintele si au pretins a crede ca din a refuza sa îi acorzi vietii vreun sens rezulta ideea ca viata nu merita sa fie traita" (p.7). Viata nu are absolut nici un sens. În ciuda nostalgiei umane irrationale pentru "unitate", pentru absoluturi, pentru o ordine stabilita si pentru înțelegerea universului "de dincolo de mine", nu exista nici un astfel de sens în universul indiferent si tacut. Între dorinta de sens si de adevaruri eterne si adevarata conditie a universului exista o prapastie care nu poate fi umpluta. Confruntarea dintre inima umana, plina de dorinte, si indiferenta universului conduce la conturarea notiunii de absurd.

Absurdul se naste din confruntarea dintre nevoia umana si mutenia irationala a lumii. (p.21) si mai mult decât atât.

Absurdul nu este nici în om, nici în lume, ci în alaturarea lor ... absurdul este singura legatura dintre ei. (p. 21)

Oamenii trebuie sa realizeze ca sentimentul absurdului exista si ca îl pot trai în orice moment. Omul absurd trebuie sa ceara sa traiasca doar cu ceea ce cunoaste si sa nu includa în ecuatie nimic din ceea ce este nesigur. Aceasta înseamna ca tot ceea ce stiu este ca eu exist, ca lumea exista, si ca sunt muritor.

Nu se reduce oare aceasta la un haos inutil care este viata? Nu ar fi oare sinuciderea o cale de iesire legitima dintr-o viata fara sens? "Nu". "Nu", raspunde Camus. Desi absurdul anuleaza toate sansele unei libertati eterne, el mareste libertatea de actiune. Sinuciderea este "acceptarea la limita sa extrema", este o modalitate de a marturisi ca viata este prea mult pentru om. Aceasta este singura viata pe care o avem; si chiar daca suntem constienti, de fapt, de acest lucru în masura în care îi constientizam absurdul, putem gasi lucruri de valoare în aceasta viata. Valoarea rezida în libertatea noastra, în pasiunea si în revolta noastra. Prima schimbare pe care trebuie sa o facem pentru a trai în aceasta situatie absurda este de a realiza ca gândirea, sau ratiunea, nu este legata de nici o minte eterna care poate unifica si "face aparentele familiare sub masca unui principiu mare", însa ea consta în:

...a învăta tot timpul sa vedem, sa fim atenti, sa ne focalizam constiinta; a face din fiecare idee si din fiecare imagine, în maniera proustiana, un moment privilegiat. (p. 20)

Experienta mea, pasiunile mele, ideile mele, imaginile mele si amintirile mele sunt tot ceea ce stiu despre aceasta lume - si ele îmi sunt suficiente. Omul absurd poate spune în cele din urma ca "totul este bine".

Eu înțeleg atunci de ce doctrinele care îmi explica totul ma deruteaza in acelasi timp. Ei ma usureaza de povara propriei mele vietii, si totusi, eu trebuie sa o suport singur. (p. 41)

Camus urmeaza apoi conceptele sale pâna la concluziile lor logice si insista ca oamenii trebuie sa substituie cantitatii experientei calitatea experientei. Cea mai pura dintre bucurii este "sentimentul, si sentimentul pe acest pamânt". Aceasta afirmatie nu poate fi folosita pentru a se invoca hedonismul deoarece filosofia de baza a lui Camus trebuie sa fie gândita în legatura cu notiunea absurdului care a fost dezvoltata în partea de început a eseului. Omul este muritor. Lumea nu este. Demnitatea unei persoane se naste tocmai din constiinta mortii, o constiinta ca valorile si ideile ideale nu exista, si un refuz de a ceda în fata ideii de speranta sau de a apela la ceva de care nu suntem siguri.

În eseurile urmatoare, Camus prezinta exemple de oameni absurzi. Ni se ofera Don Juan, actorul, si cuceritorul ca exemple de oameni care își multiplica vietile în încercarea de a trai din plin pe timpul vietii lor muritoare. Însa mai important este Creatorul care este discutat în eseul "Creatia absurda". "Bucuria absurda prin excelenta este Creatia". Deoarece creând o opera de arta creatorul traieste dublu în masura în care creatia sa este o viata separata. "Artistul se încredinteaza pe sine muncii si devine totuna cu aceasta". Opera de arta devine, atunci, singurul mijloc pentru un om de a suporta si sustine o constiinta lucida în fata absurditatii Universului.

Prezentul si succesiunea prezenturilor în fata unei minti vesnic constiente, acesta este idealul omului absurd. (p. 81)

Arta este pentru Camus o activitate umana esentiala si una dintre cele fundamentale. Ea exprima aspiratiile umane catre libertate si frumuseti, aspiratii care fac viata valoroasa pentru fiinta umana trecatoare. Arta sfideaza acea parte a constiintei în care fiecare individ nu este mai mult decat o unitate sociala sau un pion neînsemnat în evolutia istorica.

În Mitul lui Sisif gasim bazele filosofice ale strainului, doctorului, etc. Acesta constituie punctul de plecare pentru gândirea lui Camus. El este preocupat aici, ca si în alte opere ale sale, cu oamenii si lumea lor, cu relatiile dintre acestia, si cu relatiile dintre oameni si istoria lor personala. În Mitul lui Sisif el se opune rationalismului filosofiei clasice care cauta adevarurile eterne si universale sau o ierarhie de valori care este încoronata de Dumnezeu; el crede ca adevarul se poate gasi printr-o intensitate subiectiva a pasiunii; el sustine ca individul este întotdeauna liber si înconjurat de optiuni; el recunoaste ca oamenii exista în lume si sunt legati în mod natural de aceasta; el este adânc preocupat de semnificatia mortii, de caracterul sau inevitabil si de finalitatea sa. Absurdul este o revolta împotriva zilei de mâine si astfel se împaca cu clipa prezenta. Sinuciderea consimte ca absurdul este final si fara limite în timp ce revolta este o lupta neînsetata cu absurdul si aduce cu sine mântuirea omului.

Putem vedea acum de ce Sisif este eroul absurd. El este constient de dificultatea situatiei sale:

Dispretul sau fata de zei, ura sa fata de moarte, si pasiunea lui pentru viata i-au adus condamnarea de a rostogoli o stâncă în vârful muntelui pe vecie, si el nu apeleaza nici la speranta si nici la vreun zeu nesigur. El este absurdul ultim, deoarece nu exista moarte la capatul luptei. Totul nu este haos; experienta absurdului este dovada unicitatii omului si fundamentul demnitatii si libertatii sale.

Tot ceea ce ramâne este soarta al carei rezultat este fatal. În afara acestei singure fatalitati a mortii, totul, fericire sau bucurie, este libertate. Ramâne o lume în care omul este singurul stapân. Ceea ce îl lega era iluzia unei alte lumi. Rezultatul gândirii sale, încetând sa fie fara speranta, înfloreste în imagini. Ea se bucura - în mituri, cu siguranta, însa miturile cu nici o alta dimensiune decât suferinta umana si de aceea ea este inepuizabila. Nu fabula divina care îi amuza pe cei orbi, în fata si gestul terestru, si drama care însumeaza o înțelepciune dificila si o pasiune efemera. (p. 87)

Oamenii ar trebui cu siguranta sa reflecteze la miturile reconstruite în opera lui Camus.

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!